

Til Folketingets Retsudvalg
Christiansborg

15. april 2024

Kære Retsudvalg

1. Vi (undertegnede Claus Hjort Frederiksen og Lars Findsen) har selvsagt med interesse fulgt spørgsmålet om nedsættelse af en kommission i anledning af den såkaldte FE-skandale (FE-sagen).

Det er samlet set en sag, der har eksponeret vores efterretningstjenester og afgørende kapaciteter (Danmarks kabelsamarbejde med USA) i helt uhørt grad på en måde, der har skadet tilliden til tjenesterne og ikke mindst den tidligere regerings evne til at håndtere væsentlige forhold omkring tjenesterne.

Håndteringen er bl.a. af en tidligere departementschef gennem 20 år i Justitsministeriet i et indlæg i pressen blevet karakteriseret som en "ubrudt kæde af fejlbeslutninger". Denne karakteristik af den tidligere regerings håndtering blev i dagene efter indlægget bakket op af en stribe tidligere departementschefer i Statsministeriet, Justitsministeriet og Forsvarsministeriet.

Samtidig er det en sag, som har ført til efterforskninger mv., som har kostet et fortsat ukendt to-cifret millionbeløb. Alene det åbne politis og anklagemyndighedens andel af de samlede omkostninger er af regeringen opgjort til 14+ millioner, og sædvanligvis vil den lukkede del af omkostningerne i sådanne sager typisk være betydeligt større.

Heroverfor står, at det hele er endt i ingenting, og at dette selvsagt skal holdes op imod det aktuelle trusselsbillede, og hvad de anvendte ressourcer kunne have været anvendt til.

Vi og vores advokater har af disse og en række andre grunde gennem hele forløbet været af den opfattelse, at der bør nedsættes en kommission med et bredt kommissorium, hvor man anvender de sædvanlige termer for affattelsen af kommissorier ved nedsættelse af undersøgelses- og granskningskommissioner.

Dette ville medvirke til at sikre en reel og fuld afdækning af det samlede faktiske forløb fra de første forhold og beslutninger, der er knyttet til den samlede FE-sag og frem til, at regeringen valgte at droppe de rejste straffesager.

Således som regeringens lovforslag er affattet, forekommer det tvivlsomt, om dette kommer til at ske.

2. Højesteret slog i sine kendelser af 27. oktober 2023 meget præcist fast, hvad sagerne handlede om, nemlig Danmarks kablesamarbejde med USA, ligesom det blev slået fast, at sagerne som udgangspunkt kunne køre for åbne døre, da samarbejdet er offentligt kendt.

På den baggrund giver den i regeringens lovudkast opstillede argumentation for de fuldstændigt lukkede døre ingen mening.

Skulle myndighederne - uagtet Højesterets kendelser - føle et påtrængende behov for at inddrage klassificerede oplysninger, der ikke er indgået i sagerne, kan dørene efter de sædvanlige bestemmelser lukkes partielt efter kommissionens bestemmelse.

Helt generelt strider det åbenlyst imod offentlighedens berettigede interesse i mest mulig åbenhed i afdækningen af det, som i dag betegnes som en af de største vestlige efterretningsskandaler i nyere tid, hvis kommissionens undersøgelse skal foregå for fuldstændigt lukkede døre, når de opgivne straffesager som fastslået af Højesteret omhandlede forhold, som er offentlig kendt.

Det anførte gælder tillige det i lovudkastet anførte om offentliggørelse af kommissionens resultat.

Endelig gælder det anførte i forhold til den i lovudkastet beskrevne procesform omkring nødvendigheden af vidneførsel.

Højesteret har som nævnt fastslået, at kablesamarbejdet med USA er offentlig kendt. Det er derfor ikke klassificeret og kan derfor ikke meningsfuldt begrunde den yderst snævre adgang til afhøring af vidner i kommissionens arbejde med sagens oplysning.

Hertil skal lægges, at det vil forekomme yderst sjældent, at der i et skriftligt materiale vil være sporbarhed for eventuelt usaglige hensyn i myndighedsafgørelser. Det har desuden været fremme i andre sammenhænge, at regeringen ikke arbejder med referater af dens drøftelser. Også disse forhold taler for, at der i videre omfang bør åbnes op for afhøringer under vidneansvar, hvis intentionen er en reel "undersøgelse af forløbet".

3. Lovforslaget benytter formuleringen, at kommissionen "har til opgave at undersøge forløbet...".

Spørgsmålet er, om denne formulering sammen med lovforslagets øvrige formuleringer sikrer, at mindst de nedenfor opregnede temaer naturligt vil være omfattet af FE-kommissionens opgave, og at alle forhold omkring disse afdækkes, herunder hvem der traf beslutningerne, hvad grundlaget var samt hvem der blev orienteret om og/eller indgik i drøftelser om de pågældende beslutninger mv.;

- Regeringens og myndighedernes manglende reaktion i perioden september 2020 til december 2021 (16 måneder) på de offentlige udtalelser af politisk karakter fra undertegnede Claus Hjort Frederiksen side, som undertegnede Claus Hjort Frederiksen efterfølgende blev sigtet og senere anklaget for at være fremkommet med. Det bemærkes, at det er fremgået af pressen, at en FE-medarbejder allerede kort tid efter undertegnede Claus Hjort Frederiksen's første politiske udtalelse i efteråret 2020 og herefter flere gange henledte den fungerende FE-chef's opmærksomhed på udtalelserne. Den pågældende FE-medarbejder's henvendelser blev ignoreret af såvel den fungerende FE-chef som Forsvarsministeriets whistleblower-ordning, hvilket førte til, at medarbejderen senere meldte den fungerende FE-chef til politiet.

- Beslutningen om og baggrunden for, at FE angiveligt kort tid efter hjemsendelsen af FE's ledelse startede en intern såkaldt "efterforskning" mod en række medarbejdere, herunder rettet mod den hjemsendte FE-chef. På hvilket hjemmelsgrundlag blev undersøgelsen besluttet og gennemført. På hvilket hjemmelsgrundlag blev der af FE (angiveligt uden kendelse) iværksat og gennemført indhentning af historiske teleoplysninger. Til hvem og i hvilken form blev "resultatet" af den gennemførte "efterforskning" videregivet. Spørgsmålene er tidligere blevet rejst overfor Forsvarsministeriet i en brevveksling mellem ministeriet og undertegnede Lars Findsen, men ministeriet afviste at besvare de pågældende spørgsmål.
- Beslutningen om, baggrunden for og det konkrete grundlag for den af PET iværksatte efterforskning mod undertegnede Lars Findsen.
- Karakteren af og grundlaget for de kendelsesnotater, som PET fremlagde for den særlige afdeling i Københavns Byret i forbindelse med begæringen om kendelser til iværksættelse af de forskellige tvangsindgreb, og som PET og anklagemyndigheden nægtede at fremlægge i sagen og fortsat nægter at fremlægge.
- Udviklingen i det af PET fremlagte grundlag for de utallige forlængelser af kendelser, der over et års tid blev afsagt af Københavns Byret, og hvoraf ingen kendelser på noget tidspunkt blev kæret af de advokater, som optræder på en liste over den kreds af advokater, som er godkendt af PET til at varetage hensynet til den person mod hvem, indgrebet retter sig.
- Beslutningen om at fremdrage og anvende straffelovens § 109, som grundlag for PET's efterforskning og de foretagne straffeprocessuelle skridt i efterforskningen mod undertegnede Lars Findsen og den senere sigtelse og tiltalerejsning mod selvsamme og undertegnede Claus Hjort Frederiksen samt en række andre personer, hvis sager ligeledes blev opgivet. Det bemærkes, at der af Justitsministeriet i efteråret 2020 blev udarbejdet et notat om ministeriets fortolkning af bestemmelsen og dens anvendelsesområde. Dette notat har ministeriet nægtet at udlevere til pressen, ligesom forsvarerne i de nu opgivne sager i hele forløbet er blevet nægtet adgang til notatet.
- Beslutningen om at iværksætte og gennem et år opretholde indgribende overvågningstiltag som telefon- og rumaflytning mv. af undertegnede Lars Findsen.
- Beslutningen om ikke (hurtigst muligt) at tage fat i undertegnede Lars Findsen, hvis man rent faktisk mente at have iagttaget forhold, hvor man kunne være bekymret for en skadesvirkning på FE for på den måde i givet fald at begrænse en eventuel skadesvirkning tidligst muligt, hvilket ville have været det forsvarlige, og som også er overensstemmelse med sædvanlig praksis.
- Beslutningen om anholdelsen (og form) af undertegnede Lars Findsen m.fl. 5 dage før FE-kommissionen afgav deres "frifindende" beretning.
- Beslutningen om under afhøringer at spørge ind til politiske forhold og personlige sym- og antipatier.
- Beslutningen om at begære varetægtsfængsling.

- Beslutningen om forsøg på "handel" med undertegnede Lars Findsen umiddelbart efter anholdelsen den 8. december 2021 samt overvejelserne om og forsøget på det samme i forhold til undertegnede Claus Hjort Frederiksen.
- Beslutningen om PET-chefens og den fungerende FE-chefs rundtur til mediechefer og deres konkrete omtale af bl.a. kabelsamarbejdet med USA mv. under disse møder, som var det, som sagerne mod begge undertegnede handlede om, jf. Højesterets kendelser af 27. oktober 2023.
- Beslutningen om at ransage undertegnede Lars Findsens kærestes lejlighed næsten 2 måneder efter hans anholdelse og angiveligt medtage sagen uvedkommende effekter få dage før et retsmøde den 4. februar 2022, hvor anklagemyndigheden ville begære varetægtsfængslingen forlænget.
- Beslutningen om den tidligere justitsminister Nick Hækkerups kontakt til Venstres daværende formand for at få denne til at "lægge en dæmper på Claus Hjort Frederiksen", efter at denne var kommet med nogle politiske udtalelser i programmet, Lippert. De selvsamme udtalelser indgik efterfølgende i sigtelsen og senere tiltalen mod undertegnede Claus Hjort Frederiksen.
- Beslutningen og den forudgående proces omkring udarbejdelse af juridisk chef i PET, Rasmus Kiefers notat af 21. december 2021 med bilag (FE-udtalelse afgivet på begæring af selvsamme Rasmus Kiefer den 17. januar). Materialet har været omtalt offentligt.
- Beslutningen om den 21. december 2021 at sigte og senere tiltale undertegnede Claus Hjort Frederiksen efter straffelovens § 109 for politiske udtalelser, som var fremsat i pressen op til 15 måneder tidligere, uden at man havde reageret, selv om man måtte være/var bekendt med disse.
- Baggrunden for at undertegnede Claus Hjort Frederiksen ikke på sigtelsestidspunktet blev gjort bekendt med indholdet i eller baggrunden for sigtelsen.
- Beslutningen om at foretage - og fastlæggelsen af den indholdsmæssige side af briefinger af partiledere mv. om undertegnede Lars Findsens og hans nærmestes personlige private forhold.
- Beslutningen om - i tidsmæssig tilknytning til disse briefinger - at inddrage de pågældende forhold samt andre oplysninger af åbenbart uvedkommende karakter, som var indhentet gennem 1 års altomfattende aflytning og beslaglæggelsen af undertegnede Lars Findsens telefon samt familiens aflagte telefoner, i anklagemyndighedens grundlag for at begære forlængelse af varetægtsfængslingen af undertegnede Lars Findsen på et retsmøde den 4. februar 2022.
- Beslutningen om tiltalerejsning mod undertegnede Claus Hjort Frederiksen.
- Beslutningen om tiltalerejsning mod undertegnede Lars Findsen.

4. Endelig giver regeringens lovforslag anledning til følgende bemærkninger af mere retssikkerhedsmæssig karakter.

Som regeringens lovforslag er affattet nu, fremgår det, at kommissionen skal undersøge, om der med efterretningstjenesternes og anklagemyndighedens iværksættelse og tilrettelæggelse af efterforskningen og retsforfølgningen blev varetaget usaglige hensyn. Denne formulering er, jf. ovenfor, ikke i overensstemmelse med den sædvanlige affattelse af kommissorier for undersøgelses- og granskningskommissioner men potentielt langt snævrere.

Med denne formulering kan det ikke udelukkes, at de pågældende myndigheder (som grundet sagens karakter også indbefatter regeringen) i deres "forsvar" vil gøre, hvad de kan for ensidigt at procedere sagen materielt over for kommissionen.

Dette understreger yderligere det problematiske med en proces, der kører for lukkede døre uden mulighed for indsigt i eller prøvelse af det materiale og de påstande, der måtte blive bragt ind i sagen fra de pågældendes myndigheders side. Denne lukkethed fratager som lovforslaget er affattet de tidligere anklagede muligheden for kontradiktion mv. over for regeringens, PET's og anklagemyndighedens mulige "procederen" af sagen.

En sådan proces vil være at sidestille med de facto hemmelig retspleje og er desuden i lodret strid med principperne bag Højesterets kendelser af 27. oktober 2023, hvoraf det fremgår meget præcist, hvad sagerne handlede om, ligesom det blev slået fast, at sagerne som udgangspunkt kunne køre for åbne døre.

Kommer kommissionen med en snæver læsning af det af regeringen opstillede kommissorium frem til, at der ikke har kunnet påvises at have foreligget usaglige hensyn bag myndighedernes optræden, indebærer det således en de-facto risiko for, at det på et ufuldstændigt grundlag kan komme til at fremstå, som om "alt er godt", hvilket vil kunne udlægges som om, at kommissionen har forholdt sig til skyldspørgsmålet i de nu opgivne sager.

Dette er retssikkerhedsmæssigt dybt betænkeligt, og bør i det mindste føre til, at undertegnede gives fuld indsigt og kontradiktionsret i forhold til kommissionens fulde arbejde.

5. Der er med lovforslaget lagt op til, at det alene er forhold vedrørende myndighedernes behandling af de nu afsluttede sager mod undertegnede, der skal undersøges.

Det har bl.a. i pressen været sporadisk omtalt, at i hvertfald yderligere 2 personer med nu tidligere tilknytning til FE blev anholdt den 8. december 2021.

Uagtet at sagerne mod de to personer blev opgivet som grundløse, er vi bekendt med, at de pågældende blev behandlet usædvanlig hårdhændet og brutalt fra både FE og PET's side, og at de to personer i dag flere år efter i både deres privat- og arbejdsliv lider under dette.

Dette fortjener tillige at blive undersøgt.

6. Samlet set må det befrygtes, at vi med regeringens lovforslag ikke får en reel og fuld afdækning af det samlede faktiske forløb i FE-sagen, ligesom den totale lukkethed, som lovforslaget lægger op til, dels ikke måde harmonerer med Højesterets kendelser af 27. oktober 2023, dels ikke kommer til at tilgodese offentlighedens og Folketingets berettigede interesse i at få svar på, hvad der gik så galt i den tidligere regerings håndtering af FE-sagen.

Ønsker Retsudvalget yderligere oplysninger eller nærmere drøftelser med os eller vores advokater, står vi selvfølgelig til rådighed.

Med venlig hilsen

Claus Hjort Frederiksen

Lars Findsen